

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 21

24

MAI

1925

In acest număr: Faza patologică de Octavian Goga; Tu, poezie de Mihail Munteanu; Cea dintâi consecință de Alexandru Hodoș; Hindenburg de Vintilă Russu-Șirlanu; Fericirea altora de Ion Gorun; Generalul Averescu și reforma administrativă de P. Nemoianu; Regele de Al. Lascarov-Moldovanu; Politica vămiilor dela Predeal de Ion Ciobanu; Săptămâna politică: Intrunirea dela „Dacia”; Scandalurile parlamentare de Ion Balint; Gazeta Rimată: Cavalerul tristei figuri... de Hidalgo Bărbulescu; Insemnări: Cuvinte nesocotite; Accese îngrijitoare; Năvala mosafirilor nepoftiți; Unificarea sufletească; Minunea dela Chișcani; Vocea stomacului; etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

623

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Faza patologică

Fiecare mișcare își are omul ei reprezentativ, care imprimă caracterul personalității sale pornirilor colective și după un timp le face să se confunde cu chipul și asemănarea lui. Acest rol de-a modela sufletul partizanilor prin conducători îl au în mare măsură cu deosebire civilizațiile începătoare, când în lipsa unor precepte de educație bine fixate, îndrumarea șefului ține locul unui crez individual.

Cea mai evidentă pildă a acestui adevăr prea cunoscut ne-o dă svârcolirea partidului național în timpul din urmă. Niciodată nu s'a văzut, cred, o mai palpabilă influență a calităților și defectelor omului dela conducere asupra unui organism decât în acest caz, fiindcă niciodată istoria noastră politică n'a înregistrat la vre-o formațiune cât de minimă o mai mare desorientare. Câtă vreme d. Iuliu Maniu era personajul de planul întâi în celebrul comitet de-o sută, partidul național în toate acțiunile lui purta pecetea distinsului nostru adversar. Ori ce se făcea se înfățișa cu marca de atelier a șefului. De ce-am răscoli toate momentele caracteristice ale celor cinci ani din urmă? Comprimați-le, vă rog, într'o reprivire fugitivă și veți vedea neputințele firavului avocat dela Blaj așternute în toate colțurile. Subt oblăduirea lui, partidul dintr'un impuls logic de antropomorfism a început să semene tot mai mult cu dânsul. Ezitarea dlui Maniu, lipsa lui de voință, cei doi pași înainte și cei trei înapoi cu care se mișca pe arenă, au cuprins toată ceata partizanilor în anii din urmă. Dacă ar fi cineva să dea o formulă rezumativă acestei faze în care individualitatea fostului președinte al Consiliului dirigent hotărâ lucrurile, atunci denumirea cea mai potrivită i-ar fi: *faza pertractărilor*, fiindcă din toată stăpânirea dlui Maniu, cu atât ne-am ales. A fost o perioadă sălcie, în care un om fără relief, plimbând inocente tertipurii ieziuțice, surădea în dreapta și în stânga, prea fericit că poate îmbia o marfă

ieftenă pe la toate ușile. Cum se vede, ca 'ntr'o lungă agonie, fără început și fără sfârșit, totul se depănă banal și inofensiv spre moarte sigură...

Ce s'a întâmplat însă? Un lucru destul de obișnuit: înainte de-a-i muri definitiv partidul, a răposat d. Maniu la căpătâiul lui. Blajinul fost șef, învârtind sforicelele atâtor pertractări a fost găsit într'o dimineață (ierțați metafora, dar e cea mai indicată) strangulat de ițele proprii. O mână nevricoasă de ambițios morbid a făcut operația: N. Iorga.

De-atunci lucrurile s'au schimbat rădical și noua evoluție merge galopând, urmând, firește, ritmul desperat al proaspătului poruncitor. D. Maniu nu mai este pe câmpul de luptă, d. Iorga dând din amândouă coatele a luat-o înainte la toți. Neastâmpărul bolnav al marelui histrion domină acum rândurile, strigătul lui flămând de putere se ridică peste capetele tuturor cu disonanțe stridente de clopot dogit, barba lui se agită în tresăririi violente ca o vizuine din apocalips. Bietul partid național, crescut în tradiția de dulcегărie blândă a clarissimilor de pe Târnavе, stă uluit în fața acestei apariții. E o fază nouă în care a intrat acum și la care nu se poate potrivi nici decum, e *faza patologică* pe care o inaugurează personalitatea șefului recent investit cu insigniile domniei autocrate.

Ce concepție politică reprezintă acest fost apostol, ce credințe are el și ce linii drepte în sbuciumul lui, o vom spune în curând. Cu liniște și cu persistență, așa cum am făcut-o și în alte rânduri, vom analiza toate svăcnirile penibilei disarmonii de câteva decenii, care în viața noastră culturală și mai ales în cea politică s'au resimțit pe urmele tulburatului poligraf. Se va vedea din paginile noastre crude și anahronismul lui intelectual și rolul lui de povățuitor al tineretului și mai ales sufletul care l-a chinuit decenii de-a rândul într'un zig-zag fără întreruperi și fără odihnă. Atunci se va putea judeca chibzuț de ori-cine, dacă N. Iorga, care prin însăși structura lui cerebrală și morală e într'un desacord absolut cu acest neam, poate fi măcar cătuși de puțin primejdios pentru socotelile politice ale oamenilor echilibrați.

Cât privește Ardealul cu toate rosturile lui, fecundul dramaturg, o profesim de pe-acum, nu se va putea lipi de el niciodată. Ori-cât va alerga în întinderea lui, ori-câte cărți va scrie, ori-câte buchete de flori va primi, acest straniu oaspe nu va isbuti să înțeleagă ascunzăturile din cetatea noastră.

D. Bogdan-Duică, cu pătrunderea-i neîndurată de bun psiholog, a lansat nu demult la o conferință din Cluj următoarea sentință lapidară: „*N. Iorga e disqualificat prin temperament pentru ori-ce activitate politică*”.

Numai când te gândești la Ardeal, înțelegi și profunzimea și adevărul acestui verdict definitiv. Prin urmare, faza patologică a partidului național, ori-cât de antipatică și inoportună ca ori-ce beteșug, nu va ținea mult...

OCTAVIAN GOGA

TU...

Tu mi-ai sădit în suflet trandafiri,
Și mi-ai cântat din lira cea mai nouă;
Mi-ai dat azur și aripe și rouă,
Mi-ai dat aroma caldelor zâmbiri!

Tu mi-ai sădit în suflet trandafiri . . .

Intr'un amurg de bronz, monumental,
M'ai însoțit prin holdele bogate,
Să-l sorb, adus din văi îndepărtate,
Repaosul de fluer și caval . . .

Intr'un amurg de bronz, monumental!

Și ți-am rostit un psalm în gândul meu . . .
O, n'ar fi fost nici David mai cucernic,
Căci în amurgu-acela, pe nemernic
Îi înfrățeai, un ceas, cu Dumnezeu!

Și ți-am rostit un psalm în gândul meu!

MIHAIL MUNTEANU

Cea dintâi consecință

Nu ne-a plăcut niciodată să ne împodobim cu virtuți pe care n'avem deprinderea de a le cultiva. Nu vom spune, prin urmare, că numeroasele pagini ale acestei reviste au fost totdeauna un model de imparțialitate. Spițereasca precizie în cântărirea oamenilor și a faptelor nici n'a putut să ne stea la îndemână la tot pasul. Acestea sunt, de obicei, însușirile de aur ale perfecte și liniștitei neutralități. Numai judecata privitorilor indiferenți, pe cari rezultatul luptei nu-i interesează, se poate menține la o permanentă temperatură moderată. Nici cald, nici rece... Noi suntem, de trei ani încoace, în plină fierbere. Avem de înfruntat, la toate răspântiile, aspre dușmăniile declarate. Ne frământăm pentru biruința câtorva idei călăuzitoare, care ne sunt scumpe. Pe mulți dintre contemporanii noștri îi socotim drept o piedică în calea unei închegări definitive a gândirii politice românești. Dăm și primim lovituri. Ziua de mâine va ști să spună, care au fost mai nedrepte. Dar până atunci stăm de pază pe zidurile cetății în care am ridicat steagul credințelor noastre și n'avem vreme, câteodată, să fim tocmai-tocmai imparțiali.

Dealtfel acesta e meseria cunoscută a onorabilului domn Agamiță Dandanache, pe care n'am năzuit să-l concurăm.

O singură linie de demarcație ne-am străduit să respectăm în cuprinsul fiecărei ciocniri cu adversarii noștri. În orice împrejurare ne-am îngăduit luxul de a desprinde, pe de-asupra învrăjbirilor trecătoare, sensul unor mari interese permanente. Urmărind, în marginea scurtei noastre vieți, triumful cât mai grabnic al unor adevăruri eterne, — și cerem iertare-tuturora pentru această omenească patimă a nerăbdării, — n'am ezitat nicio clipă să descifrăm cu orice prilej, chiar din evoluțiile capricioase ale taberelor protivnice, câștigul care va avea să rezulte pe seama bnelui obștesc. Sunt oameni, pe care aburul răspândit de bucătăria vecinului îi împiedică să vadă albastrul cerului. Și toată lumea li se pare învăluită în ceață. Noi nu ne-am amestecat în ceata acestora.

În ziua în care partidul național din Ardeal și-a apropiat pe moștenitorii politici ai regretatului Tache Ionescu, îndrăsnind astfel să descindă pentru întâia oară cu veleități de expansiune teritorială în vechiul Regat, nu ne-am putut opri de nu fixa adevărata valoare a acestui spor de forțe, dar, în acelaș timp, am salutat în gestul de descălecător al dlui Iuliu Maniu, o abandonare mărturisită a lozincilor provinciale și o dărâmare virtuală a zidurilor chinezești în care se închisese până atunci celebrul comitet de o sută dela Cluj.

Tot astfel, când s'a încheiat așa numitul front unic al opoziției-unite, ne-am arătat foarte dispuși să deslușim de subt aspectul atât de ciudat al multicolorei alianțe, folosul pe care l-ar putea trage de aci politica generală a țării. După lungi și binevoitoare investigații găsisem ceva...

Reînvierea cu totul incidentală a Federației din 1920 n'avea cum să fie, cu adevărat, un spectacol reconfortant pentru opinia publică dela noi. Elementele ei constitutive, atât de disparate, reprezentau în gând și 'n vorbă intenții atât de deosebite, încât nu puteau să înfășeze în ochii nimănui mult trâmbițata coaliție a democrației naționale, căci, cu toate îmbrățișările înscenate cu o miraculoasă spontaneitate, antipozi politici ca d. d. C. Argetoianu și C. Stere, ori ca d. d. N. Lupu și N. Iorga, nu vor reuși în vecii vecilor să simbolizeze un durabil acord sentimental. Coincidența unui nume de botez, potriveaua unei dușmării comune, exasperarea aceloraș ani de opoziție, toate acestea nu alcătuiesc o platformă suficientă pentru o viitoare guvernare, oricât de strâns s'ar cuprinde în brațe, în fața poporului, oameni adunați, întâmplător laolaltă. Ca să se bucure în mod sincer în fața înduioșătoarei priveliști, țara ar fi trebuit să simtă cum se apleacă asupra ei farmecul irezistibil al unei doctrine constructive, slujită de forțe omogene, credincioase aceluiaș ideal, pregătite de cu vreme pentru înfăptuirea unui bine hotărnicit program de muncă. O asemenea înjghebare politică, orice s'ar spune, nu se improvizează în douăzeci și patru de ore, numai, fiindcă locotenentul Popescu dela Zgurița, depășind marginile atribuțiilor sale legale, a tras dlui Pantelimon Halippa câteva regretabile palme...

Nădăjduiam, totuși, că va isvorî și un lucru bun din acest ghiveci național al campaniei de răsturnare. Vedeam în gălăgioasa chindie din sala „Dacia“ un nou prilej de netezire a asperităților provinciale. Un nou triumf al unificării sufletesti. În definitiv, toată această vâlvătaie se aprinsese numai dela scânteia simțământului de solidaritate față de jichitul fruntaș al Basarabiei. La rândul lor, conducătorii partidului național, aruncați încăodată dincolo de Predeal, de-avalma cu alte partide, într'o acțiune politică lipsită de ascuțisuri regionale, zicem, se vor depărta și mai mult de exploatarea acelu rău-înțeles ardelenism, incapabil să cuprindă până astăzi, într'o singură privire, și în totalitatea lor, problemele mari de existență ale României întregite.

Să nu ne mai facem, în aceasta privință, nicio iluzie. Departe de a mai potoli puțin tendințele separatiste din cele două provincii românești, departe de a arunca noi punți de înțelegere spre periferiile românismului, așa zisul, front unic al opoziției-unite n'a făcut decât să

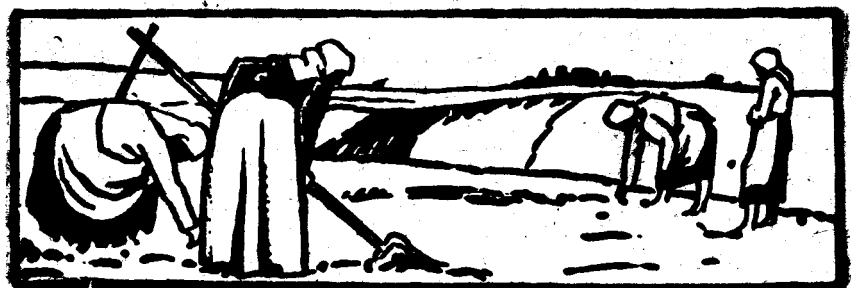
aște și mai mult patimile, să sape și mai mult adâncimile neînțelegerilor dintre frați. Cum s'a ajuns la acest curios rezultat, cu desăvârșire ne firește, nu e nevoie de a mai lămuri aci. Pricina răului ar trebui căutată, poate, tocmai în lipsa de omogenitate a pestriței coaliții, în amestecul căruia fiecare fierbe la o parte, destilându-și în voie propriul său venin. Nimeni n'a renunțat la răfulele sale de-acasă, de dragul unei năzuințe obștești în albia căreia s'ar contopi micile necazuri ale fiecăruia. Dar, oricare ar fi obârșia tristelor apariții, oricare ar fi, la urma urmelor, explicația, fenomenul nu e mai puțin îngrijitor. Nici când tendința de ponegrire a stăpânirii românești n'a scos mai cu îndrăzneală capul, dincolo de Prut și dincoace de Predeal, ca acum, când ne-am fi așteptat, în cadrele reînviatai Federații, cel puțin la o amuțire complectă a oricăror accente regionaliste.

Dovezile, iată-le, le aveți înaintea dumneavoastră... Actuala campanie de răsturnare, întreprinsă cu atât alai împotriva guvernului Brătianu, în loc să apropie mai mult pe reprezentanții opoziției unite din diferite părți ale țării, a dat o nouă intensitate acțiunii de subminare a unității statului român. Gazeta *Patria* a dlui Iuliu Maniu a întâmpinat deunăzi prima întrunire din Capitală cu vorbe pe care demult nu le mai zărisem în coloanele bătaiosului organ al regionalismului ardelenesc. Încă odată, ni s'a strigat în urechi ura împotriva „fanariotismului” vechiului Regat, încă odată ni s'a trâmbitat lupta împotriva „tiranilor” dela București, încă odată ni s'a pomenit despre durerea proprie a Ardealului, pe care unirea, în loc să-l libereze, „l'a îngenuchiat”... Un cântec aproape uitat reînvie pe coardele d-lui Alexandru Valda. Cutezătoarea lozincă tăcuse o clipă, căci evenimentele se însărcinaseră să-i pună botniță. Dar astăzi, pentru că democrația română și-a dat mâna, pentru că s'a deslănțuit furtuna, pentru că fiecare pândește în harababura încăerării trofeele sale viitoare, domniile dela Cluj pot să înfigă din nou drapelul egoismului provincial pe zidurile chinezești ale Ardealului...

Iar d. Pantelimon Halippa, jicnitul fruntaș al Basarabiei, ca să nu rămână mai prejos, confundând România cu palmele locotenentului Popescu dela Zgurița și binecuvântând amintirea dulce a cnutului muscălesc, și-a îngăduit să proclame în plină Cameră, fără ca vreunul din cei care-l apăraseră obrazul să-i facă vreo prietenească imputare, că „statul rusesc s'a purtat mai bine cu românii din Basarabia!” Pentru a reveni la acest „mai bine”, câțiva amici ai deputatului de Soroca au și început să pomenească despre convocarea din nou a Sfatului Țării la Chișinău, cu gândul de a revizui definitiv unirea din 1918!

Apostolul de altădată al naționalismului integral, d. Nicolae Iorga, astăzi comandant suprem al minunatei antante democratice, are tot dreptul la felicitările noastre. Cea dintâi consecință a tămbăialului pe care-l prezidează am văzut-o, n'are niciun cusur. Le așteptăm acum pe celelalte...

ALEXANDRU HODOȘ

Hindenburg

Încă o izbândă a sentimentului asupra rațiunii.

În fața judecății noastre se ridică iarăși, cu violență actualitate, capricioasa problemă a opiniei publice, deci a psihologiei mulțimei.

Un cugetător francez, foarte cunoscut mai cu seamă printr'un ingenios delirantism enciclopedic, doctorul Gustave Le Bon, studia cândva, în succinta diagramă a unui volum cu multe subtitluri în capitole, elementele de căpetenie ale acestei psihologii a mulțimei.

Se vorbea acolo de extrema *credulitate* și imensa *sugestibilitate* care duc până și pe cel mai înțelept și măsurat individ, odată constituit printr'o aglomerare de o clipă în membru al mulțimei, la acte de surprinzătoare absurditate, cruzime ori nebunie, scoțându-l într'un cuvânt de sub imperiul echilibrat al judecății și svârându-l în cel mai primejdios *primitivism*.

Alegerea prezidențială din Germania a ilustrat odată mai mult adevărul acestor observații. În fața maselor de alegători se înfățișau, pentru a le cere verdictul, două mari opoziții.

De-o parte, candidatura care reprezenta republicanismul german, aproape unanim recunoscut ca onest, viabil și oarecum în armonie cu noua situație a Europei. Mai cu seamă în ultimii doi ani, acest republicanism adusese imense binefaceri Germaniei. Erau câteva puncte de vitală importanță, care fuseseră câștigate și care duseseră la acea miraculoasă reînviere a ei.

La bază: creditul acordat de Europa și America, credit care a putut face posibilă înlocuirea vechei mărci cu noua marcă sprijinită pe etalonul-aur. Apoi planul Dawes, și în urmă alte diferite credite ce au curs asupra Germaniei, îngăduindu-i ridicarea economică, transformând deci o horcăitoare agonie în cea mai fericită convalescență.

Dar toate acestea se datorau unui singur factor. Încrederea Europei și a Americii în Germania și în pacifismul ei convins.

Așadar votul mulțimei pentru candidatul care reprezenta atitudinea ce creiașe această fericită convalescență ar fi însemnat cea mai logică și mai firească dorință de a culege roadele tot mai înbelșugate ale unei situații *bine statornicite*.

De cealaltă parte: Hindenburg, (sonor, marșal și covârșitor silabisit).

Nu e încă momentul să disecăm toate apofizele, inserțiile și aponevrozele care fac (ori nu fac) din mareșalul von Hindenburg o sosie a lui Wilhelm de Hohenzollern.

Monarchia, cu mustățile absolute ale Kaiserului implantate pe albul ei obraz, e deocamdată o chestie de psihologie individuală, de tainice ițe, încurcate încă în întuneric, și de alte pânze politice, răspândite peste tot globul. E hazardat să hazardăm. Deci nu hazardăm. Considerăm un singur lucru, pe care îl reprezintă *cu siguranță* Hindenburg: *aventura* sprijinită pe vârf de sabie.

Votul meu și al mei germane a refuzat glasul judecății și al bunului simț, călcând în prăpastie târât de hipnoza unor silabe răsunătoare: *Hin-den-burg*, (pronunțați: un ! doi ! un ! = pas militaresc) ce scormonește reminiscențe în bezna sufletelor.

Cele peste un milion de voturi, cu care a ieșit din urne reprezentantul mil tarismului prusac, dovedesc o majoritate reală, nu întâmplătoare și nici contrafăcută.

E vorba deci de un „*alea jacta est*” pronunțat de majoritatea poporului german.

Gestul acestui popor ridică cu aproape imediată siguranță un dig care oprește cu voia cursul fluviului de bunăvoință americano-europeană ce se revărsase asupra țării sale.

Convalescența fericită a Germaniei, convalescența legănată în hamacul gentileței foștilor inamici, se poate transforma într'un brusc atac de noi complicații; întremarea pornită pe cale sigură poate deveni o agonie!

Ce-i pasă!

În față i-a apărut coiful strălucitor al marelui general, la urechi i-a sunat numele magic care trezește în adâncurile ființei ei instincte și visuri ațipite! Germania vrăjită a îmbrățișat cismele eroului-simbol.

O simplă sugestie poate schimba matca istoriei unui popor, care are totuși minunate însușiri!

Poate partea cea mai interesantă a judecăților ce se pot face asupra acestui eveniment este o minusculă chestie de farmacie cronologică.

Am îndrăzni să credem că hapul Hindenburg nu s'ar fi putut administra Germaniei câțiva ani mai târziu (bineînțeles, nu din pricina vârstei mareșalului). E un motiv simplu: pasta din care e frământat hapul e în fond aceeași care a dat războiul din 1914. Și în Germania de după pace, până azi, nu s'a putut încă *uita* starea din

nainte și nu s'a putut consolida încă, în suflete și în cugete, (nu pe hârtie) noua stare.

Generația războiului n'a murit, iar generația republicană nu s'a născut.

Deăceea manometrul politic al Germaniei de ultimă oră, plimbă pe câdran un ac pur psihologic. Aci e primejdia, dar tot aci poate fi și salvarea. Acul psihologic poate sări, capricios și obscur, dela o extremitate la alta.

Astfel, mâine nu ne-ar mira nici o Germanie monarhie și nici o Germanie radical republicană.

Depinde de cum vor ști să mânuiască mașina stăpânitorii diferitelor forțe care o animă, pentruca manometrul să arate din nou o presiune maximă ori una minimă.

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Fericirea altora

Cunoșteam de multă vreme pe cetățeanul Parpancioc și-l știam venit de câteva zile din fundul provinciei lui, ca să guste și el din vieața mult lăudată a Capitalei.

Deunăzi, întâlnindu-l din întâmplare la o berărie, am rămas foarte uimit găsindu-l trist și abătut în fața unui țap de Bragadiru.

— Cum cetățene, par'că ziceai c'ai venit să petreci la București?

— Lasă-mă, dom'le, ce să petrec, c'aici e mai rău ca într'o pădure! Nu-i vorbă, împlinim noi ș'acolo la țară biruri și mai pe față și mai pe de lături, — dar să-ți șteargă banul muncit cu așa meșteșug ca aici, n'am mai pomenit...

Și începu să se întinză în lungi considerații comparative asupra traiului dela oraș și dela țară, sfârșindu-și tânguirile cu aceasta:

— Aici, dom'le tot pasul și banul. Nu te poți învărti de colo, până colo, fără să te hățae mereu de baerele pungii. În cafenele, în birturi, n'auzi de cât țal, țal; pe străzi stau la pândă fel de fel de ăia cari îți dau toți chiorăș la pungă; la han, dacă te duci, numai ce te pomenești ba cu unul care vrea numai de cât să-ți scoată poza și suta; ba cu altul de vine cu niște cărțuții de-alea, de zice să-i plătești *abolamentul*... Mai rău ca în codru, dom'le...

* * *

Am rămas uimit de naivitatea acestui cetățean, care nu era în stare să priceapă superioritatea vieței de oraș asupra celeia de la țară. Și m'am grăbit numai de cât să-l aduc la sentimente mai bune, ținându-i umărul logos:

— Iubite cetățene, toate câte mi le-ai spus se poate să fie cu adevărat așa cum ți se par dtale. Uită însă un lucru foarte important asupra căruia cred de datorita mea de orașan să-ți atrag atenția.

La țară, fie-care vă vedeți de treburile dvoastră. Unul de o parte, altul de alta, căutați să vă croiți vieața cum puteți mai bine, și nu știți, în egoismul dvoastră altceva decât: „cum ți-i așterne, așa-i dormi“.

Aici, e cu totul alt-fel. Aici iubite cetățene, fie-care și ori când nu se gândește de cât la fericirea altuia, la fericirea dumitale, cetățene!

* * *

Aci făcui o pauză, lăsând timp vorbelor mele să-și facă efectul așteptat. Cetățeanul meu îmi aruncă o privire bănuitoare și făcu o mișcare ca și pentru a o lua la sănătoasa.

Văzui că trebuia să mă grăbesc să-mi explic vorbele „cu o oră mai înainte“, și să nu las să se nască în mințea omului gândul că poate voiam să-mi bat joc de dânsul.

* * *

— Da, urmai apucându-l amicalmente de mâneca hainei. N'ai de cât să arunci în jurul dumitale o privire mai cercetătoare, mai critică, dacă știi ce înseamnă vorba asta.

Fie-care și toți laolaltă nu lucrează aici de cât pentru fericirea dumitale și ca dovadă n'ai decât să-i ascuți și și-o vor spune chiar ei. Ce probă mai bună vrei?

Vezi pe stradă oameni grăbiți alergând încoace și încolo: sunt funcționari, sunt bancheri, sunt ziariști, sunt avocați, profesori, doctori... ei bine, toți aceștia nu fac alt-ceva de cât să lucreze pentru propășirea morală și materială a țării, și deci pentru fericirea dumitale cetățene.

Și refrenul acesta va încheia toate cercetările mai adânci pe care le vei face asupra activității tuturor acestor oameni.

Dacă bancherii iau camete enorme și negustorii te înșeală asupra mărfii, aceasta nu se întâmplă de cât în interesul bogăției naționale, care este prima garanție de existență și de bun-țraiu a unui popor.

Dacă ziariștii scriu moși pe groși, dacă dascălii maltratează urechile băeților și avocații și oratorii pe ale onorabilului public, aceasta se întâmplă numai în interesul educației morale și politice, care este și ea o condiție sine qua non a fericirii unui popor.

Și dacă Iie Ciocărlie ține o conferință la „Ateneu“, asta este tot numai și numai în interesul dezvoltării dumitale intelectuale, fără care o adevărată fericire nu s'ar putea înțelege pe acest pământ.

* * *

Vedeam acum pe cetățeanul meu aiurit în fața logicei puternice a elocinței mele. Era momentul să trec la argumente și mai convingătoare.

— Dar nu sunt numai indivizii cari se gândesc aci în tot momentul să-ți facă fericirea dumitale. Nu. Sunt chiar asociații și instituții create anume în acest scop.

Ai văzut, pe la amiazi, șiruri de trăsuri și cupeuri, luând drumul unele spre Muzău, altele spre dealul Mitropoliei. Aceste trăsuri și

cupeuri, iubite cetățene, sunt pline de oameni cari nu se gândesc toată vremea lor la alt-ceva decât la fericirea dumitale. Aceasta e meseria lor. Pentru aceasta sunt plățiți.

Tot ce fac ei acolo, toate birurile pe cari ți le impun și toate legile în care te leagă, n'au alt scop decât fericirea dumitale.

Și nu e numai atât. Afară de aceste agenții oficiale pentru fericirea poporului, mai sunt și agenți speciale, care socotind că cele dintâi nu-și fac bine datoria, îți ofer serviciile lor, pentru a te feriți după cele mai întinse și variate metode. Sunt partide, cluburi, asociații, care vând această fericire care de care mai ieftin: în schimbul unui vot sau chiar a unei chitanțe de cotizatie la club...

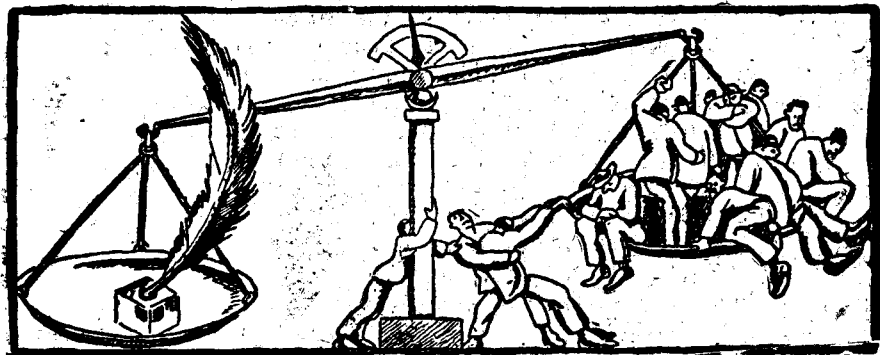
* * *

Și... iată concluzia mea, cetățene: Ridică fruntea și fii mândru că trăești într'o societate în care nimeni nu se gândește de cât la fericirea semenilor săi. Dacă pentru asta ți se cer oare-cari sacrificii, lucrul trebuie să ți se pară firesc. În schimb, poți să dormi liniștit, — o armată întreagă veghează asupra fericirii tale.

Cu această încredere, — (și cu oare-care muncă și economie, pentru ori-ce întâmplare), — vei putea prea bine să te simți pe acest blagoslovit pământ al țării tale, ca în sânul lui Avram.

ION GORUN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Generalul Averescu și reforma administrativă

Viața noastră publică este stăpânită de o enervare mereu crescândă. Nu există domeniu al ei, unde calmul și judecata rece, isvorul înțelepciunii de totdeauna, să determine acțiunile acelor care i se dedică. O asemenea conduită nu mai este apreciată în mijlocul nostru, și puțini sunt aceia care cred că, ea ar mai avea vreo justificare. Întregirea hotarelor par'că a descărcat adevărate furtuni de patimi, care s'au înstăpânit pe deplin asupra întregii noastre vieți publice. Ca sub presiunea unei puteri elementare, echilibrul individual a fost îngropat, luându-i locul pasiunea oarbă și destrăbălarea. Oameni mărunți rostesc vorbe late, iar cei mari vorbe slabe, ca o egală răsteală. Nu există problemă de stat, fie aceasta oricât de însemnată, care să se poată discuta cu liniște și obiectivitate. Înțelepciunea însăși par'că nu ar mai fi o țintă a oamenilor, de vreme ce fiecare are una a sa proprie, pe care vrea să o octroieze tuturor celorlalți.

Aceasta este părerea pe care și-o formează pașnicii observatori ai luptelor noastre parlamentare din vremea din urmă, pregătindu-se și ei să ia o atitudine față de aceste fenomene. Și este cu atât mai interesant a urmări pulsul privitorilor dela distanță, cu cât aceștia înclină spre o altă evoluție, spre aceea tradițională, inseparabilă de fraza românușii. Alături de gălăgia sgomotoasă a mataoșilor politici, mulțimea manifestă o dorință tot mai accentuată după o epocă de liniște, de creațiune, pentru care caracterul ultra dușmănos al scandalurilor numai prielnic nu poate fi. Cetățenii îndepărtați de capitala țării privesc cu inima strânsă de durere la scenele barbare ce se petrec în Casa țării și îngrijorarea lor nu se micșorează nici prin pupăturile ce se acordă din vreme în vreme, pentru că nici acestea nu sunt decât pasiuni, de care li-s'a acrit sufletul.

Nu e nici o mirare, deci, dacă în asemenea vremuri de tulburare generală lumea rămâne mai profund impresionată de vorbele isvorâte din fire și inimă românească. În cuvintele cumpănite, care se rostesc cu asemenea rari ocazii, ne regăsim pe noi înșine, și ne bucurăm când la mai marii noștri putem găsi, prin contractul mijlocit al presei, măcar atâta bine cât ne însufletește pe noi, oamenii de rând.

Acesta a fost ecoul îndepărtat, care a însoțit dela un capăt la altul al țării cuvântarea generalului Averescu, ținută în legătură cu discuția asupra proiectului de reformă administrativă din săptămâna trecută. Într-o atmosferă încărcată de patimi mari și mărunte, pe seama cărora Parlamentul nu este decât un loc de plasare, cuvântul Generalului, ridicat mult deasupra acestor preatrecătoare indelețniciri, a căzut liniștit, demn și cântărit, așa cum trebuie să se comunice dela frate la frate. Parlamentul însuși s'a resimțit de această impresie, pe care micile întreruperi îndreptate înspre alte tărâmurii n'au putut-o turbura, nici cobori. Pornind dela această concepție de a gândi, este cât se poate de firesc, că discursul generalului Averescu a fost înregistrat ca cea mai serioasă contribuție în importanța și arzătoarea problemă dela ordinea zilei, care este reforma administrativă. Ceace nu ne-au putut da specialiștii teoretici sau practici, — unilaterali și unii și alții, — ori interminabilele discuții de luni de zile, și-a găsit o fericită precizare în susele Generalului, răzimat numai pe o logică de fier, pe un interes sincer pentru cauză și pe îndelunga experiență a vieții.

Într'adevăr, nimeni nu a reușit să pună problema noastră administrativă pe terenul propriu de a fi discutată și soluționată, de unde alunecase pe urma demagogiei nesăbuite de ani de zile. Pornind dela cele două puncte extreme — unul care susține fără modificări actualul proiect, altul care nu-i atribuie nici-o valoare, — generalul Averescu se uită mai întâi împrejur și cercetează care este starea actuală a administrației noastre. Existând în funcțiune patru sisteme deosebite, ciuntite de numeroase decrete revoluționare și ordonanțe ministeriale, d-sa constată că nu avem nici un fel de administrație. Aceasta fiind situația, ca om drept recunoaște că reforma este bine venită, ori cine ar aduce-o.

Fixând această bază de cercetare, generalul Averescu, fără să citeze măcar un singur autor din domeniul științei administrative, găsește, pe cale pur deductivă, întreg adevărul asupra sistemelor de administrație cunoscute. Descentralizarea și centralizarea rareori și-au găsit o expunere mai luminoasă, nici chiar la oameni, cărora cercetarea acestei singure chestiuni le este un rost întreg de viață. Lămurind și această de a doua chestiune, de ordin principiar, generalul Averescu disecă, cu o putere de analist neobișnuită, toate laturile proiectului, arătând, cu toată francheța, ce este rău, ca și ce este bun.

Dar generalul Averescu a mers și mai departe. Contrar obiceiului tuturor oamenilor politici din această țară, el a avut curajul să discute, în mod comparat, proiectul elaborat pe vremea guvernării sale și să recunoască, dela tribuna Parlamentului, care îi erau greșelile. Aceasta însă îi dădea și dreptul să adreseze nu reproș postum acelor

cărorale vorbea, și care îl meritau, că nu a fost ajutat la timp ca mecanismul nostru administrativ să fi fost pus sub acoperiș încă de acum patru ani. Mai ales, că nici proiectul actual nu este o operă definitivă, ci numai una de unificare. Codul administrativ, după chiar declarațiile guvernului ni-l vor da abia experiențe ulterioare. A fost nevoie de o schimbare de guvern, și să treacă patru ani impliniți, pentru ca lucrurile să se urnească tot de acolo. În asemenea împrejurări nu era oare în drept să-i întrebe pe cei vinovați de pierderea timpului în zădar, de ce nu au procedat și ei la fel? Intrebarea a rămas, bineînțeles, fără răspuns, pentru că loialitatea și cavalerismul, în momentul de față, nu mai sălășluiesc în dealul Metropolei. Aceste virtuți stau însă adânc înfipte în restul țării, așteptând cu nerăbdare o nouă redeschidere a porților forțate de cei nechemați.

Discursul generalului Averescu mai lămurește un lucru. Prin atitudinea sa, el ne desemnează clar lumina de hotărnicie dintre noțiunea obstrucției și aceea a opoziției. Cea dintâi este negațiunea prin grai și fapte, fără nicio contribuție pozitivă la tot ceace emană dela guvern, pe când opoziția preconizată de d-sa ne dovedește că aceasta din urmă poate fi tot atât de constructivă ca și guvernarea însăși.

Condus fiind de asemenea principii, locul generalului Averescu în viața noastră publică este definitiv fixat, și nu ofensiva vorbelor goale, fie acestea oricât de răstit spuse, îl va putea clinti, după cum nici țara nu se va putea vreodată guverna prin acelaș mijloc.

P. NEMOIĂNU /

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Regele

... Și iată după ce trecu iarna, și după ce molima se potoli, veni suflarea primăvarătică, aducând cu ea și gânduri mai senine... Stăteam, de câteva luni de zile, tăbărâți pe-un vârf de deal veșnic bătut de vânturi, aproape de satul Șoldăneștilor, din miază-noaptea a Moldovei. Jos în vale, satul se întindea domol, cu case prizărite și sărăcicioase, cu drumuri cotite și cu copaci firavi, având umbră puțintică. Curtea boerească, văduvită de garduri, stătea în mijlocul satului rușinată parcă de goleciumea ei și copleșită de imputările vremii... Incolo, departe, se întindeau dealuri împădurite, văi prelungate și zări care jucau în lumina proaspătă a soarelui primăvaratic... Iar în spatele taberei moarte, se întindea, nesfârșită, pădurea... Atunci, în acele zile și nopți lungi, am învățat eu bine glasul pădurei... Mai cu osebire noaptea, pădurea era noian de cântări fantastice. Aci domol, aci furtunatic, — sau înalt și sibilic, — sau hăuitor — ca mi de glasuri în primejdie, — sau cu bubuituri înfundate, ca explozii subpământene, — tot drumul acesta de cântări de vânt, ni le dădea pădurea. Părea că-i una cu cântecele neștiute, din miile de suflete, adăpostite de șandramalele subțiri și scârțitoare, ale taberei.

Pe urmă, îmbrăcându-se în verdeață, ne primi larg, în sânul ei, pădurea... Toate ceasurile de răgaz, le măcinam, în mijlocul pădurei... Mai cu osebire soldații... Oșterii, ca oameni mai subțiri, aveau alte indeletniciri, în asemenea vreme, — puțini erau acei care-și răcoreau suferința la umbra pădurii... Dar soldații nu cunoșteau altă mângâiere, de cât pădurea, care, pe orice vreme, foșnea... Și puteam vedea stând lungiți pe iarbă, sprijinindu-se în coate și vorbindu-și gândurile lor simple... Algeau locurile umbroase din poene: să aibă și pădurea și — de se poate — și cerul. Și, pot zice, că pădurea aceasta, i-a pus pe picioare, după ce, mai toți, trecuseră prin valul fierbinte, de catran, al boalelor...

Fusese o iarnă cumplită, și ca vreme și ca abatere de răutăți omenești. Se năruise mai osebuit răutatea peste așezările omenești, care mistuiau, în mari jertfe, chemarea dumnezească a războiului... Că va: așa am auzit această vorbă, de la alții... Plecasem din tabără într-o după amiază caldută de Mai, mă înfundasem adânc, în pădure... De ce mergeam, de ce pădurea mă sugea în sânul ei, ade-

menindu-mă cu ochiurile ei de poene, cu umbrele crude din locurile tainuite, cu iarba grasă și aproape neagră de verde ce era, cu floricelele sfoase, care, înțăsnituri svelte, se înălțau deasupra câmpului de iarbă, cu ușorul vuet al frunzarului bogat de stejar... Voiam să caut un loc singuratec, unde, având numai pământul și cerul în preajmă, să revărs nemărginirii prisosul greu al durerilor mele de tot felul... Trecuse aproape o jumătate de an de când pământul nostru era cutropit: dincolo, de dușmani, dincoace, de... prieteni. Niciodată, mai înainte, nu simțisem ce însemnează aceasta. Crescusem în gândul că niciodată acest pământ nu era să fie de cât numai în puterea noastră... Și acum?!...

Găsisem un loc potrivit: înținsei largă mea pelerină de pribegie, și, ca un răstignit, mă așezai întins, cu fața spre cer... Pământul părea că mă cuprinde cu brațe moi de iarbă răcoroasă. Nu știu ce-o fi adevăr din toate: dar totdeauna când îmi lipsesc trupul de pământ am tresărirea de frăție cu el... Și, parcă, și el tresare... Aromit apoi de mirezme și de svoane, — simții cum mă deșir în nesfârșirea cerului albastru. Atunci, în preajma deslipirii de cele aievea, auzii în coasta mea un glas șoptind:

— „Oare ne mai întoarcem noi, Ionică?...“

Erau ascunși după o tufă umbroasă, doi soldați... Stând nemișcat, îi privii cu coada ochiului. Unul stătea, ca și mine, cu fața spre cer, — celălalt, stătea în cot... Amândoi aveau chipuri smolite și supte de suferința boalei. Se cunoștea că moartea se plimbase și prin preajma lor. Ochiul însă le sclipeau adânc: și se mișcau iute, în ape negre și căpriei...

Cel astfel întrebat își duse greu privirea spre tovarăș, și răspunse vag:

— „Cine știe?...“ Apoi urmă, ca și cum ar fi vorbit văzduhului:

— „Numai unul Dumnezeu a alcătuit toate acestea...“

Celălalt:

— „... întru pedepsirea noastră...“

— „Da, da...“

Tăcură, ofrând.

La un răstimp, glasul se auzi din nou:

— „Măi Ionică, măi, — tare-i frumos primăvara pe vremea asta...“

— „Da, măi... Tare plugul brazdă neagră...“

— „Și mie tare-mi place când se răstoarnă brazda, de parcă-ar fi o vietate...“

Cel cu fața în sus se sculă pe jumătate, ca împins de-un avânt de dor și rupând un fir de iarbă îl prinse între dinți... Apoi grăi din adânc:

— „Dacă mă întorc acasă, cu ajutorul lui Dumnezeu, — eu, măi Ionică, nu mai cer nimic la nimeni... Iaca: să mă trăznească Sfântul, dacă cer... Nimic... Pământul și bordeiul meu, — atâta!.. Am să le îngrijesc, iaca, precum ochii din cap...“

Tăcu puțin și pe urmă oftă:

— „Săracu'....“

— „Cine, măi frate?...“

— „Săracu'... *pământu'*... săracu'....“

Tovarășul adăcga și el, cu mare năduf:

— „Da' eu, care n'am nici o *hirtă*, macar!!...“

De data aceasta, tăcură îndelung, — dar, ca pe un freamăt, așa mi se părea că le aud tulburarea sufletelor lor. *Pământul*... *pământul* lor... Păcă așa fi cetit pe albastrul cerului, într'un joc irizat de alb nepătat, cuvintele care se învălmășeau deopotrivă în cugetul meu și 'n ale oștenilor supt la față: *pământul*... *pământul* nostru... patria...

Intr'un târziu, unul din tovarăși răspunse nedeslușit, ca la o întrebare pe care nu i-o pusese nimeni;

— „Cine știe dacă ne mai întoarcem *acolo*?!...“

Simții în toată încăperea mea lăuntrică, cum picură boabe mari de amarăciune, ca apa în peșteri...

Pe urmă, *pământul* m'a adormit în brațele sale de mângâiere.

Când m'am trezit, soldații nu mai erau acolo, iar cerul părea că se coborâse aproape...

* * *

Și trecu și primăvara, aducând cu sine vlagă în mădularele îndurerate ale oștenilor trecuți prin focul boalelor. Pădurea din preajmă huia de frunzar, zăriile abureau de căldura soarelui din ce în ce mai cald, — în tabără ne pregăteam de plecare. Ne săturasem de mormântul moldovean, care, după ce înghițise atâtea trupuri tinere de frați, se închidea sătul. Doream să ne coborâm în jos, spre casă... Un dor de tinerețe, și-o năzuință de dragoste, ne spăla în fiecare dimineață sgura de pe suflete... Atunci, în acele dimineți clare cu zări nesigure, pe când fanfara regimentului înconjura tabăra cântând „deșteptarea“ sau în acele înserări domoale din Moldova, când corul tinerilor cânta vreun marș rășboinic, iar fanfara trâmbiță cu elan Marsilieza, — atunci licări în suflete, ca picături de aur curat, rara dragoste de față, — cântecul cel rar, care-și face drum în suflete la grele vremi de cumpănă... Ni era dor de locurile noastre, de oamenii noștri, de nevestele și de copiii noștri, de acel *ceva* nezis al nostru, — un dor nelămurit, dor răscolitor, ca dorul din vremea tinereții și a iubirii... Gândul morții era alungat de apa înviorătoare a nădejdi...

Dar peste această pornire veștile ce veneau dela lași cădeau ca apa rece peste jar... Le auziram cu sufletul sgârcit de desgust. Seara, când în tabără se făceau grupuri răslețe de ofițeri și soldați, — isbucneau glasuri pătimașe, care n'aveau de ce se teme:

— „Ce? Vorbesc dumnealor?...“

— „Venit-a vreunul de-acolo, să vadă ce suferim noi?!...“

— „Precupețesc și acum limba de pământ ce se cuvine ostașului?!...“

— „Ce-ar zice, dacă n'am mai vrea noi să mergem?!...“

Mă trăgeam atunci în sânul pădurei și cugetam cu întristare la toate acestea. Și iar soldații tănuiau prin tufișuri. De pe chipul lor puteai vedea îngrijorarea și mâhnirea, adumbrate de răsvrătire.

Și, într'o seară, ordonanța mea, un rămnicean mic și smed la chip, prinse „coraj“ și mă întrebă:

— „Au se ciartă boerii din nou?..“

— „Ce boeri?”
 — „E!.. Cei dela lași...”
 — „Pentru ce?..”
 — „Ia, pentru pustia de pământ...”
 — „Nu se ciartă, măi băete...”
 — „Parcă prostul nu 'nțelege și el, măcar odată în viața lui?..”
 Și soldatul, dând din cap, lămurii:
 — „Noi, vasăzică, de mers tot mergem, — asta-i una; da' dacă, de-o pildă, n'am merge, — ce-ar face cei care stau bine la adăpost?!..
 Și tot el, răspunse la această întrebare:
 — „Iaca-i rău, nu se cuvine... Da' noi, vasăzică, de mers, mergem... Asta-i știut...”

Nemulțumit, oșteanul lăsă capul în jos, așteptându-mi răspunsul. Ii spusei:

— „Măi băete, nu te mai gândi la aceste lucruri, — are să le facă bune Dumnezeu pe toate... Lasă, pământul tot pe noi are să ne iubească și are să ne primească...”

Soldatul răspunse simplu:

— „De, asta așa-i...” și avu în ochi o licărire iute și mângăioasă, ca și cum ar fi vorbit de cel mai iubit lucru din lumea asta. I-am pus mâna pe umăr și l'am silit să mă privească în ochi. Oșteanul dădu să-mi ia mâna... I-o lăsai în palmele lui aspre... Stăturăm așa câteva clipe... Și bine îmi aduc aminte că două boabe de lacrimi se rostogoliră limpezi pe obrazul pământiu al ostașului... Pe urmă, n'am mai vorbit niciodată de asemenea lucruri.

* * *

Dar peste puțin, o veste grea se abătu peste viața taberei. Se făceau pregătiri pentru o mare manevră, în vederea plecării pe front. Din zori și până în noapte, forfoteau soldații și se auzeau ordinele, ca în vremea uitată a manevrelor de toamnă de odinioară... Și, deodată, în forfotul acesta, se auzi vestea: vine Regele!..

Ca un șuvoi viu și iute așa se împânji vestea peste tot: venea să ne vadă Regele... nainte ca să plecăm spre casa noastră, cotropită de vrăjmaș.

Și într-o dimineață închisă de lunie, începură să buhăiască tunurile cele noi, frăț. zești... Tabăra tresări de aduceri aminte... Toate cele trecute reinviau în minți, aducând cu sine adierea suferințelor îndurate la începutul campaniei...

Pornirăm apoi pe văi, împânzându-ne spre a întruchipa o luptă cu un vrășmaș închipuit... Și nu trecu mult, și isoarele cerului se deschiseră largi: o ploae, ca o pânză cenușie de ape, ne împotmoli în pământul desfundat dintr'odată... Sus, pe-o culme, călări, stăteau căpeteniile... În mijlocul lor, Regele... Nemișcat, nepăsător și păstrând în gură, un ciot de havană, privea la mormolocii care se frământau în mocirle spre a înfânge un vrăjmaș nevăzut... Prin aburul ploii de vară, răzbeau bubuelele asurzitoare ale melinitei franțuzești... Și ploaia ținu toată dimineața, iar Regele stătu acolo, toată dimineața...

Și iată, în preajma nămezii, cerul se curățî de nori, ploaia stătu,

Iar soarele căzu cald peste omenirea udă... Curând aburi calzi începură să se ridice din veșmintele leorcăite de ploae... Se dădură porunci de încetare... Ne întoarserăm în tabără...

Și-atunci, în acest drum, Regele stătu în calea oștenilor, primind defilarea lor... Râdea și dădea din mână spre șirurile de ostași, care îi răspundeau, aruncându-i snopi de urale...

Pe urmă, a venit la masa noastră. Inchid ochii și văd cum era atunci: sub un umbrar lung se întindea masa ofițerilor unei întregi brigăzi. În frunte Regele cu căpeteniile, pe lături, amestecați într'o învâlmășeală prietenească, ofițerii, — iar de jur împrejurul umbrarului roiau oștenii cu sutele: să vadă și să audă... Așteptau *ceva*... Presimțeau în Regele lor, pe prietenul lor: așa văzuseră ei în ochii Lui, când îi trecură prin față, în pas de defilare...

Toată vremea acestui prânz fu o învioreare de veselie. Glumele și vorbele Regelui plecau din capul mesei, ca un fior, și se furișau din ofițer în ofițer, pierzându-se în marea de ostași... Un hohot mare de râs sau un murmur adânc de aprobare se pierdeau apoi spre vale și spre pădure...

Dar, deodată, conteniră toate: Regele se sculă în picioare, ținând paharul cu vin în mână. O tăcere profundă coplesi toată adunarea. Puteai auzi respirarea vecinului la ceafă... Toată lumea în picioare auzi atunci vorbirea Regelui... O aud și acum:

„Ofițeri și ostași!... Curând plecăm la ofensivă, pentru ca să desrobim *pământul* încălcat de dușman... Ne așteaptă acolo părinții și copiii noștri... Ne așteaptă acolo strămoșii noștri... Cluj

Ofițeri!.. Spuneți ostașilor Mei, că Eu, Regele lor, merg în frunte... Mai spuneți-le că fiecare bucățică de pământ desrobite de sub călcăiul dușmanului a lor va fi... Aceasta li-o spune Regele lor...

Așa să ne ajute Dumnezeu, la toți!...”

Atât a vorbit, clar, încet, sigur și ușor vibrat, — Regele...

Câteva clipe fu o tăcere de mormânt... Pe urmă se deslănțui furtuna... Ofițerii și soldații, în picioare, izbucniră în urale, ca de furie... Niciodată, în viața mea, n'am văzut așa tălăzuire de aclamații... Toată oștimea se strânse în jurul umbrarului, în preajma Regelui ei... Ca valurile nestăpânite ale mării, așa se izbea în pieptul Regelui clo-cotul mulțimei... Făcurăm zid de apărare în jurul Lui, ca să nu-l acopere talazul mulțimei, care voia să-l atingă, să-l simtă al ei, să ia dela El talismanul izbânzei... Iar Regele, mereu în picioare, privea blând mulțimea, surâzând ușor, ca într'un vis... Așa îl voi vedea deapaururi...

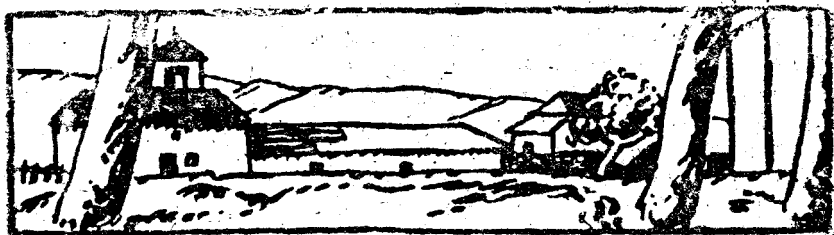
Pe urmă a plecat, petrecut de huetul afund al oștirea, care-l privea prin pânjinișul de lacrimi...

Atunci, în clipele acelea pierdute din trecutul nostru, mulți ofițeri și ostași au lăcrămat de-o simțire nespusă, în care se topeau și entuziasm, și dor, și avânt, și dragoste, — și speranță...

Pe urmă am plecat spre miazăzi, la ofensivă...

Acestea toate, bunule Dumnezeu al oamenilor, s'au fost petrecut cândva, în anul de la Hristos 1917....

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Politica vămii dela Predeal

— Efectele ei economice —

În coloanele *Țării Noastre* s'a demonstrat, cu o adevărată risipă de dovezi, nepregătirea sufletească pentru măreția zilelelor unirei tuturor românilor într'un stat național, a aderenților de azi ai partidului național. Posteritatea este chemată să fixeze definitiv meritele pe care și le-au câștigat față de neam ȕamenii de credință, grupați în jurul acestei reviste, pentru munca desvoltată în interesul unității politice a României întregite. În șirele următoare aș dori să stăruiesc asupra urmărilor nefaste, pe care le-a avut pentru Ardeal, din punct de vedere economic, politica vămii dela Predeal. Este necesar acest lucru, pentru ca publicul să-și facă o icoană cât se poate mai completă despre dilentantismul primejdios în care s'a închis atitudinea politică a dlui Maniu și a prietenilor dumisale.

Trebuie să spunem dela început, că nici vechiul partid național român nu a avut un program precis pentru emanciparea economică a Românilor din fosta Ungarie. Au fost crelate ce e drept, câteva „băncuțe“ românești, cu conducere provincială, care reprezintă *tot* ce s'a făcut. Nu s'a inițiat nici măcar o organizare de cooperative, cum au făcut de exemplu polonii din Prusia, și nici nu au fost crescute pentru conducerea institutelor noastre de credit național persoane bine pregătite, cu o cultură teoretică și practică suficientă, dela care să fi putut aștepta elaborarea unui program de muncă conștientă, demn de importanța numerică a poporului nostru.

Certificatul celei mai înalte scări sociale și intelectuale, — după concepțiile vechi ardelenesti, — era o diplomă de doctor în drept, care nu mai obliga pe posesorul ei la o îmbogățire a cunoștințelor sale, pe nici o cale. Avocatul se pricepea la toate problemele, la cele bisericești, școlare, economice, financiare, politice, și așa mai departe. Această universalitate închipuită poate dă și azi curaj multor fruntași ai rămășițelor metamorfozatului partid național să se creadă capabili de a aspira și a primi orice portofoliu ministerial.

Modestele bănci provinciale, astfel înființate, duceau o viață izolată, care se mișca în cadrele concepțiilor oamenilor, dela conducerea lor. Activitatea lor poate fi rezumată într'un cuvânt: „cămătărie“. Nu s'a obținut pe seama lor nici măcar un credit ieftin. Lucrând astfel, cu modestele lor capitale proprii și cu scontul obținut direct ori indirect dela Budapesta, ele nu puteau oferi clientelei lor românești niciun soi de avantajii, care să facă pe țărâtimea noastră să creadă în durabilitatea și ieftinitatea creditelor lor. Orice criză financiară dela Budapesta se repercuta în mod drastic asupra bietului țaran român, care și așa plătia foarte scump împrumuturile primite dela băncile românești.

Cu lipsa aceasta de concepție și de pregătire ne-am pomenit într'o bună zi cetățeni ai României Mari. Au mai venit apoi peste capul nostru perturbațiunile și deranjul în echilibrul economic, cauzate de urmările războiului. În această stare de completă desorientare, în loc de a căpăta atunci indicii și directive dela conducerea partidului național, am fost de-a dreptul zăpăciți de simbolica înființare a vămii dela Predeal. Pierdusem legăturile (vorba vine) cu Budapesta, și în schimb politica oficială a partidului național ne opria să mergem la București.

În această situație de izolare am rămas tot timpul cât au durat împrejurările excepționale ale epocii de tranziție. Ni s'au propus, în condiții pe care nu le vom mai visa niciodată, atâtea naționalizări de întreprinderi, fabrici, bănci, etc., pe care nu le-am putut nici înțelege, nici primi, nici executa, pentru că nu eram nici pregătiți și nici bani nu aveam. Ar putea replica cineva, că nimenea n'a știut să se orienteze în mod sigur pe vremurile acele de provizorat. Răspund, că ideile din care a izvorit atitudinea partidului național, — mereu înstrăinat de București, — durează și azi, în consecință avem motive de a face responsabili pe reprezentanții acestei atitudini absurde și pentru greșelile trecutului. Chiar și în zilele noastre veți auzi, din partea reprezentanților partidului național, amenințări pline de lăudăroșie, că „dacă vom veni la putere vom lichida Banca Națională“ ori „vom distruge Banca Românească“, — fiindcă acestea sunt instituții liberale. Dacă ar fi să-i credem pe cuvânt pe cei ce lansează aceste declarații, apoi fiecare cetățean bun patriot ar avea datoria să contribuie cu tot ce poate, pentru ca asemenea elemente distructive să nu ajungă în situația de a-și putea traduce în fapt ideile lor.

Nu vreau să presupun că autorii acestor idei sunt, din punctul lor de vedere, răi români, ci mai repede credem, că ei sufăr de o meateahnă stufletească, care numai în urma un lung tratament psihiatric se va putea vindeca. Sunt optimist, și deci cred, că dacă un om cu darul de a convinge pe deaproapele său va putea evidenția domnului Alexandru Vaida, că oricât de liberală ar fi Banca Națională ori Banca Românească, din punct de vedere românesc existența acestora este de mai mare interes național decât aceea a băncii Szanna din Timișoara sau a fabricii Renner din Cluj, fostul președinte al Consiliului va renunța la tantiemele internaționale ce le ridică dela acestea, dându-și

demisia din slujba „șabăsgoimească“ pe care o ocupă în diferite consilii de administrație străine.

Ei bine, până la întruparea acestor speranțe, să ne reîntoarcem la realitatea actuală. Grație principiilor politice ale partidului național noi suferim pagube reale. Institulele de bani din București sunt foarte rezervate față de noi. Ele ne privesc prin prisma vederilor distructive ale partidului național, care le asigură că reprezintă mentalitatea ardelenilor. Astfel ne explicăm noi de ce Banca Națională, a acordat de pildă mai mult credit de reescont băncii Marmorosch, Blank & Cie, decât tuturor băncilor românești din Ardeal la un loc. Noi ardelenii gemem azi sub povara unor dobânzi uzurare, dictate de finanța internațională, pentru că nu ne-am știut apropia la timp, și așa cum se cuvine, de București. Asigur pe cetitorii acestor șire, că le pot aduce dovezi nenumărate despre felul cum înțelege Banca Națională să ne rezolve păsurile, și că aceste fapte mă îndreptățesc să cred, că Banca Națională rezolvă într'un sens românesc cererile juste de credit ale Ardealului. Invit pe cei interesați să se apropie cu toată încrederea, sinceritatea și cinstea de cel mai de căpetenie institut român de credit, care nu a refuzat nici o cerere motivată de credit, ce i s'a adresat din Ardeal.

Să ne orientăm, cel puțin de aci nainte, către București, în chestii economice și financiare, în care să nu amestecăm venin politic. Mergem doar la frați, și de aceea suntem datori să avem mai multă încredere într'această orientare, decât în ceea către Budapesta. Aș dori din toată inima, ca aceste cuvinte să pătrundă sufletul tuturor conducătorilor băncilor din Ardeal, căci cu cât mai curând și cu cât mai intensivă va fi legătura cu Bucureștii, cu atât mai repede și de atât mai multe avantajii vor beneficia băncile românești din Ardeal. Sindicatul băncilor maghiare recunoaște doar, în raportul său pe anul trecut, necesitatea acestei orientări, prin urmare cu atât mai mult au trebuință de această orientare băncile românești ardeleni, care numai la București pot merge.

Cine va urma acestei orientări, sunt sigur că va ajunge la convingerea, că nu Banca Națională trebuie lichidată, ci prostia din capetele oamenilor cari spun asemenea lucruri nesocotite.

ION CIOBANU

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Intrunirea dela „Dacia“

Nu se poate spune, că nu s'au lansat destule invitații la întrunirea opoziției-unite din sala „Dacia“. Organizatorii faimoasei adunări de Duminică trecută au chemat, ca să asude voinicește alături de vrednicii șampioni ai democrației române, pe toți locuitorii României-întregite. Pe dăunații de război, cari de trei ani de zile așteaptă zadarnic să li se plătească despăgubirile ce li se cuvin; pe văduvele, orfanii și invalizii de război, cari sunt lăsați să cerșească pe ulițe; pe funcționarii publici, cărora guvernul le-a acordat o soartă neagră și mizeră; pe profesorii, cari înoată în tot felul de privațiuni; pe magistrați, cari mor de foame... -- „Nimeni nu trebuie să lipsească Duminică dela „Dacia“, încheia cu o mișcătoare precizie manifestul împrăștiat în toate unghiurile țării.

Și pentru ce, mă rog, atât deranj? Cu ce aveau să se întorcă acasă atâți cetățeni chemați, în fața cărora se pregăteau să vorbească atâți oratori aleși?

Răspunsul la toate aceste întrebări l'a dat din vreme dl Nicolae Iorga, șeful opoziției-unite (cum s'a resemnat să-l numească până și *Patria* dlui Iuliu Maniu). Într'un articol-proclamație de șaptesprezece rânduri (le-am numărat exact!) directorul *Neamului Românesc*, desigur cea mai autorizată căpetenie a improvizatului front unic, ne-a lămurit pe deplin. — „Țara cere aceste adunări, mărturisise dl N. Iorga, nu ca să vadă cum vorbim, nici măcar ce vorbim, ci ca să aibă înaintea ei *priveliștea* acelor forțe unite...“ Prin urmare, nimeni n'avea dreptul să ceară dela „formidabilul organism“ nici sinceritate (*cum vorbim*), nici program politic (*ce vorbim*), căci singurul lucru care ni-se oferea era un spectacol (*priveliștea*, cum zice productivul dramaturg dela Văleni).

În ceea ce ne privește, mărturisim că n'am găsit nimic interesant de-alungul supraîncălzitei exhibiții populare. Regizorii ne amăgiseră cu ceva mai mult. În solemnul lor apel către obște, ei preveniseră pe

cetățeni că „guvernul dlui Brătianu va încerca din nou să oprească cu ascuțișul baionetelor protestul populației”, amintind, cu multă delicatețe, viitorilor manifestanți, că „numai sângele vărsat cu jerfa ficăruia duce la izbânda sigură”. Revoluționarul îndemn n'a avut însă efectul dorit. Nimănă nu s'a suit pe baricade. N'a existat nicio victimă. Niciun mort, niciun rănit, niciun martir.

În schimb, pe scena dela „Dacia”, cași alături, la cealaltă intruire, care s'a ținut în „Piața de Flori”, am admirat cel mai variat buchet de frunziși. Oameni, cari până ieri se acuzau unii pe alții de trădare; oameni, cari se disprețuiau reciproc în văzul și n'auz al tuturor; oameni, cari s'au înjurat, s'au batjocorit și s'au scuipat de-atâtea ori; oameni, cari nu se aseamnă întru nimic și se deosebesc întru toate, au apărut la braț în fața poporului, cerându-i cu o asurzitoare stăruință dreptul de a-l face fericit după aceeaș rețetă. L'am privit pe d. N. Iorga alături de d. C. Stere; pe d. C. Argetoianu alături de d. Virgil Madgearu...

Și am înțeles. Adunarea dela „Dacia”, într'adevăr, n'a fost altceva decât o priveliște. Ea poate să aibă haz odată, pentru amatorii de curiozități. Dar, ca să iasă vreun câștig pe seama nevoilor obștești din această amuzantă tovărășie dintre broască, rac și știucă, — prea puțină speranță.

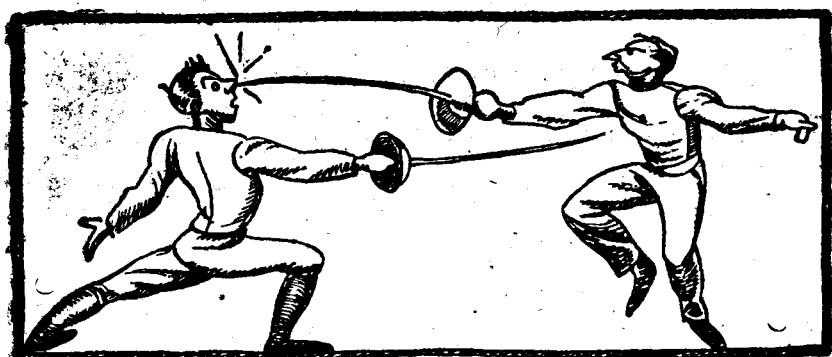
Scandalurile parlamentare

Ca o contra-greutate a nădușelei discursive dela „Dacia”, în zăduful căruia n'am zărit cristalizându-se nici o idee răcoritoare de suflete, ne-a fost dat să înregistrăm, trist document al vulgarității contemporane, interminabilul scandal deslănțuit la Camera de aprinsa patimă a opoziției coalizate.

Nenumărate picioare bat în dușumea; un vuiet de vociferări pornește, cu rost sau fără rost, spre banca ministerială; unul trage în pupitru cu pumnii; altul face ca găina, după ce s'a învrednicit să ouă; un al treilea dă drumul înjurăturii, cu nădejde, ca cel mai autentic surugiu, după a patra jumătate de rachiu. Cei mai aleși cetățeni ai țării, așa se presupune, se reped unii asupra altora, cu pumnii înțeleștați, congestionați până la nebunie, aruncându-și în față cuvinte pe care, de-abună seama, niciunul dintre eroii acestei tragi-comedii nu le-ar propunța în cerul strâmt al onorabilei lor familii.

Recordul pornografiei l-a fixat, cum era de așteptat, tot d. C. Argetoianu, care a aruncat în plină incintă o nouă trivialitate, menită să-i reîmprospăteze pentru o altă perioadă celebritatea în această materie. Vorba cu pricina, pe care cetitorul de gazete o cunoaște prea bine, și pe care cerem voie să n'o mai repetăm aici, a adus autorului ei o excludere pe treizeci de zile dela ședințele Camerei.

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Gavalerul tristei figuri...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Părintele Ion Agârbiceanu, fost preot în Orlat, a publicat în Patria un articol, în care compară pe dl N. Iorga cu Isus Cristos.

*Imi pare foarte rău, părinte,
Că te atingi de cele sfinte,
Și cu cădelnița apari,
Pe domnul Iorga să-l compari,
Fără rezerve, cu Cristos...
Parole d'honneur, că nu-i frumos!*

*Cum? ți-l închipui pe Isus,
Mergând c'un umăr mai în sus?
Ținând discurs în redingotă?
Mâncând pe gratis la popotă?
Isus în goană după franc?
Isus întreținut de Blank?*

*Ascultă-mă puțin pe mine,
Și să-ți spun eu, de vrei, mai bine,*

*Cu care-anume dintre oameni
Pe domnul Iorga să-l asameni,
Căci eu în mintea mea socot,
Că-i mai degrabă don Chișot...*

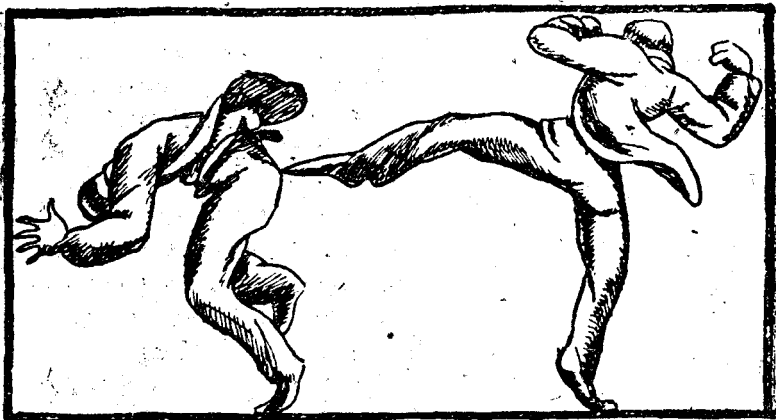
*Ia să-l privești, când se ridică
Să pună șeaua pe Pavlică,
Și pleacă peste câmp hai-hui,
Săltând pe Rosinanta lui,
Vijelios ca o nălucă,
Cu scudierul său Ghiulucă!...*

*Cași eroul dela Mancha,
Urmat, fidel, de Sancho Pancha,
El se coboară din Văleni,
Prin văi, prin râuri, prin poteni,
Visând un chip de Dulcinee...
(Adică de, puterea ce e?)*

*Cu ruginitul său cuvânt
Atacă morile de vânt, —
Căci concurența îl omoară!
Și domnul Iorga are-o moară,
Dar apa, — ia-o de-unde nu-î, —
Nu vine pela moara lui...*

*Hilariantul cavalier
Cu barba'n vânt, cu nasu'n cer,
Se luptă greu, — figură tristă! —
Cu inamici ce nu există:
Căci dușmanul cel mai rebel,
(Jur pe Cervantes) e în el...*

HIDALGO BĂRBULESCU

INSEMNĂRI

Cuvinte nesocotite. — Deunăzi, când d. Pantelimon Halippa a făcut cunoștință, în condițiuni atât de regretabile, cu palmele ofițerului de jandarmi dela Zgurița, n'am pregetat o clipă să osândim aici un asemenea act de sălbătecie. Am spus, destul de apăsător, că ori care ar fi fost atitudinea deputatului de Soroča, agresiunea săvârșită asupra sa nu putea să fie nici scuza-bilă, nici explicabilă. Mai mult, am socotit chiar, că jicnirea adusă unui fruntaș al Basarabiei privea de-adreptul obrazul acestei provincii.

Dar, pentru orice minte sănătoasă, din această tristă întâmplare nu poate să decurgă pentru d. Pantelimon Halippa dreptul de a-și lua satisfacție palmuind obrazul țării întregi. Căci, ce altă tălmăcire se poate danesocotitelor cuvinte rostite de fostul președinte al Sfatului Țării, care nu s'a sfiit să proclame în Parlamentul dela București, că „guvernul rusesc se purta mai bine cu românii din Basarabia” decât reușește să se poarte, vezi dumneata,

stăpânirea românească ! Oricât am deplânge ofensa pe care d. Pantelimon Halippa a avut s'o sufere din partea unui reprezentant al autorității, pe teritoriul statului român, nu putem lăsa fără răspuns o asemenea cătezătoare apostrofă. Mai întâi, pentru că ea se întemeiază pe un sfruntat neadevăr, — și poatenici n'avem nevoie să reamintim cât era de blând cnutul rusesc, — apoi, pentru că nicio faptă nu e mai urâtă astăzi, din partea unui român, decât aceia de a-și ponegri țara.

Vorbeam, nu mai departe decât în numărul trecut al *Țării Noastre*, despre acea categorie de proaspeți cetățeni ai României întregite, care obișnuesc să arunce în cărca unirei cu vechiul Regat toate trecătoarele lor neplăceri personale. D. Pantelimon Halippa face parte, se vede, dintre acești patrioți cu vederea scurtă, cari se grăbesc să laude, de necaz, un trecut pe care, nu mai departe decât ieri, îl blestemau din fundul inimei.

Păcat...

Accese îngrijitoare. — Activitatea parlamentară a dlui N. Iorga, spre regretul tuturor acelor pe cari îi preocupă sănătatea de-apropielui lor, a început să dea unele semne îngrijorătoare. Apos. otul dela Vălenii de Munte prezintă, într'adevăr, câteva simptome destul de grave, asupra cărora nu se poate trece cu vederea. Folosindu-se de cel mai neînsemnat pretext, ba câteodată chiar din bun senin, sârmanul nostru istoric scoate limba la tribună, dă cu tifla băncii ministeriale, bate cu pumnii în pupitur, strănută câte cinci minute în șir, vorbește porcării și, când merge singur pe stradă, se tratează pe sine însuși cu cele mai triviale expresii, pe care, se înțelege, nu le putem reproduce aci. Alaltăeri, pe cuoarele Camerei, pe când se plimba la braț cu dl C. Stere, vechiul dumisale amic, a început să cânte fără veste „Veșnica pomenire“. Un deputat turc din Cadrilater, care trecea to-mai atunci pe-acolo, s'a speriat așa de tare, încât, deși e de religione mahomedană (ca toți turcii), s'a pomenit făcându-și cruce. Dl N. Iorga n'a fost potolit decât în urma intervenției prietenești a dlui C. Argetoianu, care, aducându-și aminte că a studiat cândva medicina, i-a băgat în mod delicat pumnul în gură.

Cazul, după spusele specialiștilor, e mai puțin banal decât s'ar crede. Desechilibrul nervos al bolnavului e atât de înaintat, încât ceeace-l scoate mai rău din sărite e tocmai liniștea presupușilor săi adversari. (Căci, nefericitul dramaturg suferă, pe de-asupra, și de mania persecuției.) Așa se explică, pentruce accesul cel mai violent al dlui N. Iorga a avut loc săptămâna trecută, la Cameră, când cu cel mai desăvârșit sânge rece dl general Averescu s'a sculat să facă unele rectificări în istoria, plină de confuzii, pe care încearcă s'o scrie

acum distinsul pacient. Cuvântarea calmă a șefului partidului poporului a avut drept efect o totală exasperare a furiosului preopinent. Dl N. Iorga și-a înfipt mâinile în propria sa barbă, a început să dea din picioare și, profitând de un moment când nu era observat, și-a scos ghiata voind să dea cu ea în stenografi. Lucru pe care l'ar fi făcut, cu siguranță, dacă n'ar fi fost împiedicat la vreme de prietenii săi politici.

Nu putem decât să deplângem, în mod sincer, starea în care se găsește astăzi unul din cei mai productivi reprezentanți ai scrisului românesc, și-i urăm, fără nicio urmă de prefăcătorie, grabnică însănătoșire. Cine știe, poate i ar face bine o nouă călătorie de propagandă în străinătate. Banca „Marmorosch-Blank“ i-ar putea administra încă o doză bună de valută forte. Altfădată, după cât ne aducem aminte, acest tratament îl mai potolea.

Unificarea sufletească. — Ilustrul bărbat politic din comuna Moșiu (județul Cojocna), d. dr. Sever Dan, a ridicat în fața Camerei, pe cale de interpelare cum se zice, o problemă culturală care merită puțină atenție. Fostul secretar general al partidului național, — profesiunea dumisale actuală n'o cunoaștem, — s'a ridicat cu nespuse viteje împotriva învățătorilor trimiși din vechiul Regat în Ardeal, argumentând foarte jantoz, că aceștia constituiesc „un element păgubitor pentru unitatea națională, și o pricină permanentă de învrăjbre“. Interpelarea numitului domn a fost reproducută la loc de frunte în ziarul *Patria* și s'ar părea, că ea reprezintă singurul punct de vedere al partidului național în ceeace privește lipsurile școalelor primare din Ardeal. Afară, deci, cu „regățenie“, și toate lucrurile vor merge strună.

Așa să fie? După știința noastră, iată cum stau lucrurile. Noua lege a învățământului public din România obligă pe toți absolvenții școalelor normale din țară să facă un stagiu de un an în provinciile alipite. Această măsură nu s'a luat numai în profitul mult doritei noastre unificări sufletești, ci mai ales pentru a se împlini numeroasele locuri vacante în învățământul primar din Ardeal, pentru cari învățătorii ardeleni nu sunt, deocamdată, destui. Ei bine, ne vine foarte greu a crede, că toți acești modești slujitori ai abecedarului românesc, în marea lor majoritate copii de țărani, ai căror părinți și frați au murit cu fața spre Ardeal, reprezintă dintr'odată o adevărată calamitate națională pentru acest colț de țară. Că vor fi printre ei și unii cari nu-și văd de treabă, tot ce se poate. Oameni fără cusur, cum se știe, nu se nasc decât în comuna Mociu (județul Cojocna.) Dar, împotriva acestora sunt destule mijloace de corecțiune disciplinară. Nu e nevoie să se lovească, pentru câțiva, o întreagă tagmă de ostași anonimi, — și prost plătiți! — ai culturile românești.

D. dr. Sever Dan, în loc să generalizeze, ar fi putut să citeze măcar câteva cazuri, ca să știm și noi, ce blestemății sunt în stare să comită înfamii dascăli de dincolo de Predeal, pe cari *Patria* ar vrea cu atâta învișurare să-i trimeată la urma lor? Spre regretul nostru, d. dr. Sever Dan nu argumentează cuniciun fapt, ci abia acum s'a gândit să lanseze un apel în foaia părintelui Agârbiceanu, îndemnând pe toți cei cari au ceva de spus împotriva învățătorilor din vechiul Regat să i se adreseze dumisale. Așa stând lucrurile, suntem constrânși să spunem, că aceasta e încă o gogoriță regionalistă, aruncată în lume de autorul celebrei declarații de război din nu mai puțin celebra circulară a partidului național:

— „Ardealul și Regatul stau astăzi față în față.”

Ne declarăm, deci, lămurii, și nu mai întindem vorba.

Minunea dela Chișcani. — Fiindcă dl dr. Dumitrescu din Brăila, fost ministru de-o lună în guvernul răposatului Tache Ionescu, a ținut un lung discurs în comuna Chișcani, care e situată în acelaș județ, ziarul *Patria* din Cluj saltă de bucurie, vestind turtora că partidul național s'a organizat, în fine, și dincolo de Săcele. Nu vrem să stricăm veselia confracților noștri dela foaia părintelui Agârbiceanu, cari, după cum se vede, se mulțumesc cu foarte puțin în materie de organizare. Noi am salutat mai demult, cu toată simpatia necesară, turneul dlui Șt. Ciceo Pop prin orașele de provincie din vechiul Regat, fiind de părere, că vizitele vibrantului fruntaș dela Șiria, cu toate curiozitățile lor de sintaxă, sunt un pas înainte pe drumul unificării politice a României întregite. Minunea dela Chișcani, unde a descins zilele trecute cel mai proaspăt partizan de pe malul Dunărei al dlui Iuliu Maniu, nu e, prin urmare, decât o verigă modestă dintr'un lung șir de evenimente, mênite să confirme întru totul prevederile fixate de atâtea ori în paginile acestei reviste. Ieri la Turnu Măgurele, azi la Chișcani, mâine la Târgul Cucului, partidul național s'a pus definitiv în mișcare, a părăsit, mai mult de nevoie decât de voie, siguranța căldicică a culcușului provincial, pentru a se avânta pe tărâmul plin de surprize al politicei de plin aer.

Fenomenul e firesc, și nu găsim în desfășurarea lui nicio urmă de supranatural. Rămâne numai, să se constate cu obiectivitate, cât cântărește în cumpăna aprecierilor populare aderențele pe care reușește să le câștige, la

hotarul Bărăganului, jurămintele zgomotoase ale ferictului latifundiar dela Chelmac. Socoteala se va încheia, bob cu bob; la alegerile viitoare.

Iată pêntruce *Patria* greșește, în cursul însufleșitelor sale comentarii, atunci când își inchipuie că descălecarea comitetului de-o sută la Chișcani are darul să ne exaspereze. Inteligenții noștri adversari săvârșesc o inexplicabilă eroare, provenită probabil dintr'o lectură neatentă a *Țarei Noastre*, atunci când își inchipuiesc că idealul nostru n'a fost altul decât izolarea, și apoi distrugerea partidului național. O inexplicabilă eroare... Martor ne este Cerul, — cași colecția revistei pe ultimii trei ani — că noi n'am făcut altceva decât să deplângem, cu orice ocazie, izolarea regională a partidului național, prevestindu-l din vreme că tocmai această meteahnă îl va distruge. Motivul despărțirii noastre de foștii noștri colegi din Consiliul dirigent, dacă nu ne înșelăm, nici n'a fost altul.

Acum, după oarecare întârziere, obișnuită temperamentului dumisale, dl Iuliu Maniu a intrat în horă și cu partidele din vechiul Regat. Cât de prețuită e colaborarea circumspectului fruntaș în danșul care s'a încins se poate vedea după câtă tăcere s'a făcut în jurul persoanei sale. Vijeliosul beliduce al pactului dela Alba-Iulia a devenit, în vârtejul luptei un simplu figurant. Scudierul dlui N. Iorga. Sancho Pancha prudent al unui ridicol Don Quijote dela Văleni.

Deci, ieșind din splendida sa izolare, care l'ar fi ucis cu siguranță, partidul național va scăpa, poate, de distrugere. Dacă nu e prea târziu... În orice caz, el va fi redus la adevărata lui valoare, fie că se va înfățișa la Morlaca, fie că se va deplasa la Chișcani.

Mai sunt ori nu mai sunt? Într'un lung și senzațional reportaj, ziarul popular *Universul* denunță numeroșilor săi cetitori uneltirile criminale ale Internaționalei țărănești dela Moscova. Spicuind dintr'un număr al oficiosului bolșevic *Pravda*, care apare în capitala Republicii Sovietelor, *Universul* citează câteva pasagii din discursul tovarășului Dombol, rostit cu prilejul congresului Internaționalei țărănești, pentru a dovedi că propaganda comunistă se desfășoară pe subt ascuns în toate statele Europei orientale, deci și în România, cu o stăruință care ar trebui să ne pună pe gânduri.

Aplaudăm din toată inima această duioasă grije pentru interesele superioare ale țării, și felicităm sincer pe dl Stelian Popescu, directorul *Universului*, că s'a gândit să atragă atenția opiniei noastre publice asupra primejdiilor care pândesc la hotarul Basarabiei. Nu de altceva, dar după ultimile discursuri ale organizației unite, — din care face parte și d. Stelian Popescu, — s'ar fi putut crede, că singurii noștri dușmani dinspre partea locului sunt jandarmii români, trimiși să păzească malul Nistrului...

Universul uită, cu toate acestea, un amănunt foarte prețios. Nu ne spune, — sau, pentru a fi în nota justă a situației, nu ne *mai* spune, — cine sunt, în România, agenții Internaționalei dela Moscova. Până ieri, alaltăieri, d. Stelian Popescu nu se codea să-i strige pe nume, ba, dacă ne aducem aminte, își făcuse un titlu de glorie din demascarea acestor periculoși agitatori revoluționari. Ei se numeau: C. Stere, dr. N. Lupu și Ion Mihalache... Fiecare număr al *Universului* aducea noi dovezi de trădare în sarcina acestor complici ai tovarășului Zinoviev, cari primeau subvenții din fondurile Sovietelor și se găseau în continuă corepondență cu toate căpeteniile bolșevice.

Acum însă, nu ni se mai spune nimic. Parcă ar fi uitat despre existența cunoșcuților trădători : C. Stere, dr. N. Lupu și Ion Mihalache. Ce s'a întâmplat? Mai sunt conducătorii partidului țărănesc agenții Internaționalei dela Moscova, ori nu mai sunt? Căci, să mărturisim drept, nouă cu greu ne vine a crede, că cei atât de categoric acuzați până acum și-au regăsit ca prin farmec patriotismul, numai fiindcă stau, de vreo două săptămâni, alături de d. Pavlică Brătășanu, bine cunoscuta mătușe a naționalismului român.

Prin urmare, să ni se dea lămuriri.

Vocea stomacului. — Rolul de opozant îndăjit nu-i prea prieste dlui N. Iorga. Îi expune la tot soiul de urmări neplăcute. În primul rând, după cum se poate constăta din desbatările parlamentare, starea sănătății dumisale a fost în mod ser-os sdruncinată. Marele nostru istoric, cum ar zice d. A. C. Cuza, a început să se poarte ca un mic isteric . . . Apoi mai e încă ceva. Au început să curgă din toate părțile, peste capul nenorocosului autor dramatic, amare imputări de nerecunoștință. S'ar părea, că fiecare dintre oamenii pe cari d. Iorga îi atacă astăzi a fost cândva generos cu adversarul lui de astăzi. Acum câțva timp s'a tipărit prin ziare o lungă socoteală a băncei „Marmoosch-Blank“, cuprinzând diferite sume de bani acordate în mod filantropic apostolului dela Văleni. De data aceasta, *Vittorul* publică o listă de alimente, pe care d. N. Iorga le-a primit din partea partidului liberal. Ziarul guvernamental, în plină polemică . . . de principii cu seful opoziției-unite, îi reamintește foarte politicos, că „a fost din belșug aprovizionat la Iași cu putini de brânză și alte multe și felurite alimente, prin bunăvoința aceleias familii Brătianu“, pe care o injură

astăzi cu atâta furioasă impetuozitate. Multe lucruri se lămuresc deci, pe fundul unei simple put ni de brânză! . . . Vă să zică, atunci când d. N. Iorga lauda guvernarea liberală, jurându-se că „a făcut foarte multe lucruri bune“, vorbea, de subt imparțiala dumisale barbă, vocea stomacului. Astăzi, ca prin farmec, acest glas a amuțit. Directorul *Neamului Românesc* face opoziție . . .

Tovarășii săi actuali să ia aminte. D. N. Iorga e un consumator de brânză căm ingrat. De vreo două săptămâni a început să se înfrupte din puțină dlui C. Stere. Ceeace nu-l va împiedica, mâine, să fie din nou nerecunoscător !

Năvala mosafirilor nepoftiți. —

Intr'o interpelare rostită la Senat, și reproducă în revista *Infrățirea Românească*, dl dr. Vasile Bianu a ridicat din nou, din nefericire fărănicim răsunset, problema de-atâtea ori desbătută în paginile acestei reviste, a invaziunii străinilor. Cifrele scoase la iveală de dl dr. Bianu sunt categorice. Spi-cuțim numai câteva dintre ele. În cele o sută de întreprinderi mari industriale din Ardeal lucrează aproape 7000 lucrători și peste 400 funcționari străini. În întreprinderile din Bihor, valea Mureșului, Țara Bârsei și Secuime din 7000 funcționari nu sunt cetățeni români decât 130, iar în exploatările metalurgice, miniere și uzinele electrice, românii nu sunt angajați decât ca simpli lucrători cu ziua, pe câtă vreme așa zișii specialiști sunt peste 90 la sută străini.

Înterpelatorul cere o intervenție foarte normală din partea autorităților. Un control serios al tuturor locuitorilor străini de prin orașe, precum și al tuturor muncitorilor neromâni aflați în țară, cărora să li se aplice, cu strictete, legile în vigoare.